

Mosterdzaad en zuurdesem, de onstuitbare kracht van geloven

‘Gij moet het eenzaam laten/ het zaad dat ligt te slapen/ en dat al kiem gaat maken./ ... Laat het stil in zijn waarde,/ zaad in de donkere aarde’. Zo zingen wij met woorden van de dichteres Ida Gerhardt. Pas in de aarde zal de kiemkracht groen ontwakken. Maar als zaad in het zakje blijft, op het droge in de verpakking, dan gebeurt er niets. Als zuurdesem in de koelkast blijft, kan het zijn kracht niet ontplooien. Het moet gevonden en genomen worden en in iets anders worden gezaaid en verborgen. Alleen zo komt het koninkrijk der hemelen naar ons toe.

Velen van u zullen de afgelopen dagen hun huis hebben opgeruimd. De feestdagen zijn voorbij en de kerstversiering kan weer in de doos naar zolder of de berging. De boom de deur uit en het huis keert terug in oude staat. Wat zo geurend en lichtgevend binnenkomt is helaas na verloop van tijd een dode en stoffige boel geworden. Weg ermee! Wat blijft er over, wat blijft er achter van de kerstboom en de kerststal en al die lichtjes? Natuurlijk weten we allemaal dat kerst en jaarwisseling stijf staan van de rituelen en gewoonten die door de consumptiesamenleving ons slim in de maag worden gesplitst en met een legere portemonnee achter laten. Het is een toneelstuk waar je wel aan mee moet doen, want anders val je buiten de boot en wordt je een randfiguur zoals die herders uit dat oude verhaal. Maar... is er niet een moment geweest, een stil ogenblik, dat je voor je uit zat te staren en je oog op die boom vol lichtjes viel, vol glans en kleur en dat er ineens iets bij je binnen waaide? Die boom is de levensboom! Het is de paradijsboom en het vervult je, kijker en dromer, met licht en wekt een paradijsverlangen. Zoals drijven en ontspannen dobberen in zee iets in ons kan wakker roepen van de diepe geborgenheid die we ooit in de baarmoeder hebben ervaren. Een oceanisch gevoel noemt Sigmund Freud dat en het is een van onze kostbaarste ervaringen vergelijkbaar met dat paradijsverlangen dat als een zaadje in ons ligt te slapen. Maar ook daar spelen reclame en commercie handig op in. De vakantiebeurs staat weer voor de deur en het Zwitserleven gevoel ontstaat vanzelf bij de juiste belegging. Allerlei tong en lichaamstrelende produkten beloven ons een Bountyervaring en de natuurlijke schoonheid van een onbewoond eiland. Alles is te koop en bereikbaar. Zou het waar zijn? Is het paradijs maakbaar en onze schepping? Is dat verleidelijke paradijs dat de consumentenindustrie ons aanprijst niet de halve werkelijkheid? Ik bedoel dit: naast die prachtige villa met strand ligt een arm vissersdorp en dat komt niet in beeld. Spelende kinderen, veilig en opgaand in hun spel en elders kinderen zoekend in bergen vuilnis, aan het werk gezet, voor geld misbruikt. De tegenstelling onmaskert dat paradijs tot een privé paradijs, tot ons koninkrijk. Dit is niet de boom waar alle vogels van de hemel kunnen nestelen, een plek vinden. Dit is niet het zuurdesem dat het deeg doet rijzen tot brood genoeg voor allen. Zijn er dan twee koninkrijken? Die van ons, van mij en die van de Ander, van de Hemelen, van God. Zoals het paradijs, de tuin waar de sjaloom, de vrede, woont en mens en dier en natuur elkaar recht doen, niet onze achtertuin is, maar de tuin van de God en dus open en van allen. Waar is dat koninkrijk?

Het is geen plaats, natuurlijk, maar een toestand. Koningschap is misschien een beter woord dan koninkrijk. Het is de toestand, waarin niet langer onze wil geschiedt, maar waar God koning is en zijn liefdeswil regeert. Het is dat onverwachte moment van verlichting, een ogenblik, een gebeurtenis die een mens opent voor het oneindige dat in dit eindige en begrensde leven in breekt. En dat gebeurt hier en daar, nu en dan. Flitsen en momenten. Ongrijpbaar en niet aanwijsbaar. Niet te koop en bij geen bank veilig. Een glimp opvangen van de hemel. Je gekend weten, voorbij je eigen denken en doen. Er komt een scheur in je veilige wereld en door die scheur valt er licht in jouw wereld, een aanwezigheid,

eindelijk, die de leegte, het gemis, de zelf gebouwde bunker opent en je opnieuw verbindt met je oorsprong, die je verlost uit de gevangenis van je zelfzucht, die je in een nieuwe wereld binnenvoert. Waar blinden gaan zien, doven horen, bevroren mensen ontdooien, waar de angst smelt in de stroom van vertrouwen en de armen een welkome tafel vinden. Wij zijn het zelf maar al te vaak die dit komende koninkrijk buiten de deur houden, veilig opbergen in een hemel voor na onze dood, die ongestoord op onze eigen wijze het christendom verteerbaar maken, deze burgerlijke versiering voor de zeldzame wanhopige momenten als we het echt niet meer weten. De hemel als verzekering tegen ongelukken, zodat we met een gerust hart op vakantie gaan en ons eigen leven inrichten. Tevergeefs klopt Jezus op de gesloten deur van ons hart. Tevergeefs spreekt hij het goede nieuws tot ons, maar onze oren, horen niet. Tevergeefs ziet het gelaat van de ander ons aan, maar onze ogen zien niet. Het was en is Jezus, die profeet van de nabijheid Gods, die het zaad van het koninkrijk in onze wereld zaait, maar wij zijn vaak te druk en te verslaafd aan onze eigen wereld om dat zaad te vinden en te zaaien in onze eigen akker, in onze bestaansgrond, in ons hart en onze ziel. We bewaren het liever in heilige boeken voor later, in gouden zakjes, in eigen gedachten en dogma's, dan dat we ons laten veranderen door een woord dat ons aanspreekt. Willen we dat: "opnieuw worden geboren", zoals hier in de kerstnacht klonk? Geen geboorte gaat zonder pijn. Wie zijn leven wil vasthouden zal het verliezen. Wie loslaat en wordt als een kind, zal het koninkrijk binnengaan. Het is zo dichtbij, zei Jezus, draai je er naar toe. Maar wij doen van alles niet, uit angst voor verlies van onze zekerheid, van onze gemoedsrust, van het vertrouwde, kortom van onze veilige burcht die ons afsluit voor het vreemde, de ander. We durven ons echte verlangen niet te volgen, want waar kom je dan terecht? Vrezen wij de groei van het zaad en de gistende werking van het zuurdeeg?

Want die kracht is onstuitbaar en explosief. De parabels vertellen het zo argeloos gewoon. Het koninkrijk der hemelen lijkt op een mosterdkorrel die een mens meeneemt en heeft gezaaid in zijn akker. Dat kleinste der zaden groeit uit tot de grootste van de planten, maar daar hoeft de mens niets aan en voor te doen. De mens is vinder en zaaier. En om te vinden moet je oog vallen op dat superkleine zaadje, dat jou ertoe brengt om het op te nemen en in je eigen akker te zaaien. De schrijver Matteüs gebruikt het mosterdzaad nog een keer: Een man brengt zijn zieke zoon bij Jezus, omdat de leerlingen hem niet kunnen genezen. Jezus geneest hem alsnog en dan vragen de leerlingen aan Jezus, waarom zij dat niet konden en dan zegt Jezus: 'Vanwege jullie gebrek aan geloof (vertrouwen). Ik verzeker jullie: als jullie vertrouwen hebben als een mosterdzaadje, dan zullen jullie tegen die berg zeggen: "Verplaats je van hier naar daar!" en dan zal hij zich verplaatsen. Niets zal voor jullie onmogelijk zijn' (Matteüs 17,19-20). Een superklein spoortje van vertrouwen doet wonderen en je durft het amper te geloven. Maar daarvoor is het wel nodig, dat je het zaait in je eigen akker, jouw bestaansgrond. En dan begint de pijnlijke weg van het zaad: als een graankorrel niet in de aarde valt en sterft...alleen dan draagt hij veel vrucht (Johannes 12,24). Een weg die de Messias ging en in wiens spoor wij mogen leven. Nemen en zaaien. Vinden en toelaten. Voor ons actieve en doenerige mensen met een hoofd vol projecten en digitale informatie betekent dat een revolutie, een ommekeer. Het betreden van een nieuw land, dat volgens de joodse filosofe Simone Weil (1909-1943) begint met drie werkwoorden: stilstaan, wachten en luisteren. Dan pas kan het zaad van het koninkrijk, die nieuwe wereld van liefde en recht, in ons wortel schieten.

André Wesche.

Gelezen: Matteüs 13,1-3. 36-43